

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชนกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จัดทำโดย นาย เซว่น กาญจนะไพบุลย์

รหัส ๑๐๐๑๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่น ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชนกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จัดทำโดย นาย เซวน์ กาญจนะไพบูลย์

รหัส ๑๐๐๑๕๖

หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑ ปี ๒๕๕๖

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะส่วนบุคคลของผู้ศึกษา

ปัญหาสิทธิมนุษยชนกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

Abstract

At the moment, Thailand faces the problems of illegal immigrants which affect to both government officers and national security including Thai people. The illegal immigrants also negatively affect to Thai economy because mostly of such illegal immigrants will snatch the job opportunity from Thai local people. It is appeared that the legal right of the illegal immigrants is still ambiguous because they may not be recognized by Thai law which causes to violate against their right, therefore, the developoement on legal and control system should be carried out under the fair and equity basis.

This article is memntioned about concept and theory in relation to illegal immigrants including its possible solution.

บทคัดย่อ

เนื่องจากประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาต่อทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความมั่นคงของรัฐ และย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากส่วนใหญ่ คนต่างด้าวจะเข้ามาเพื่อทำงานในประเทศ ซึ่งเป็นการแย่งงานประชากรในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สิทธิของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ยังคงมีความคลุมเครืออยู่ เนื่องจากหากมิใช่บุคคลที่กฎหมายรองรับสถานภาพแล้ว สิทธิบางประการที่กฎหมายรองรับไว้ บุคคลดังกล่าวอาจไม่ได้รับสิทธินั้น ทำให้มีการถูกละเมิดสิทธิ จึงควรที่จะมีการพัฒนาระบบกฎหมายและการดูแลคนเข้าเมือง ทั้งๆ ที่การเข้าเมืองมานั้นจะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยระบบกฎหมายและการดูแลจะต้องนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้กับบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึง แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมืองที่ผิดกฎหมาย และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ **สิทธิมนุษยชน**

การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ต่อทั้งผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือแม้แต่ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในทางใด ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน พลเมืองของรัฐทั้งสิ้น

โดยส่วนใหญ่แล้วคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากส่วนใหญ่ คนต่างด้าวจะเข้ามาเพื่อทำงานในประเทศ ซึ่งเป็นการแย่งงานประชากรในพื้นที่นั้นๆ ทำให้คนไทยตกงาน เงินหมุนเวียนออกนอกประเทศ และไม่สามารถที่จะตรวจสอบได้ เพราะไม่มีการดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ในอีกทางหนึ่งหากกล่าวถึงสิทธิของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่ายังคงมีความคุ้มครองอยู่มาก เนื่องจากหากมิใช่บุคคลที่กฎหมายรองรับสถานภาพแล้ว สิทธิบางประการที่กฎหมายรองรับไว้ บุคคลดังกล่าวอาจไม่ได้รับสิทธินั้น ทำให้มีการถูกละเมิดสิทธิซึ่งอาจจะเป็นไปได้โดยง่าย

สิทธิประการหนึ่งที่สำคัญที่สุด และเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ สิทธิมนุษยชน ซึ่งหากได้ศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแล้ว ความเข้าใจที่ว่าระบอบประชาธิปไตยนั้นมีความหมายเฉพาะทางการเมืองการปกครองเท่านั้นยังไม่ถูกต้อง เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงแล้วเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นในด้านของจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล หรือแม้กระทั่งแนวทางในการปฏิบัติของคนส่วนรวม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น ดังนั้นการเข้ามาของคนต่างด้าวจึงมีผลกระทบต่อความเป็นระบอบประชาธิปไตย และรวมถึงความมั่นคงของรัฐ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ว่า คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการจับกุมและใช้วิธีการในการจับกุมที่รุนแรงไม่เหมาะสมกับประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งที่จะต้องเน้นที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นประชาชนภายในประเทศ หรือภายนอกประเทศก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิมนุษยชนที่จะต้องให้กับมนุษย์ทุกคนที่อยู่บนผืนโลกแห่งนี้เท่าเทียมกัน รวมถึงไม่ว่าจะเป็นรัฐใดๆ ก็ตามด้วย

ปัญหาประการแรก พบว่าบุคคลที่เป็นคนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองนั้นมีสองประเภทที่สามารถพบได้คือ การเข้าเมืองของคนต่างด้าวมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายบุคคลต่างด้าวประเภทนี้กฎหมายจะให้ความคุ้มครองการกระทำต้องทำตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน และการเข้าเมืองมาของคนต่างด้าวอย่างผิด

กฎหมาย ปัญหา จึงเกิดการละเมิดสิทธิคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมายซึ่งพบว่าบุคคลผู้กระทำละเมิดคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมายจะกระทำได้ง่ายกว่าคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมาย กรณีเช่น เด็กที่เข้าเมืองมาทำงานรับจ้างให้กับนายจ้างโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายคนเข้าเมือง ก็จะถูกทารุณกรรม ใช้งานอย่างทรมาณ จากผู้ว่าจ้าง อย่างไรก็ตามมนุษยธรรม และไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีการลงโทษที่รุนแรง ซึ่งก็พบเห็นเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ กรณีดังกล่าวข้างต้นจึงควรที่จะมีการพัฒนาระบบกฎหมายและการดูแลคนเข้าเมืองทั้งที่การเข้าเมืองมานั้นจะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยระบบกฎหมายและการดูแลจะต้องนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้กับบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคอย่างเท่าเทียม

ประเด็นปัญหาประการแรกจึงมีอยู่ว่า สิทธิมนุษยชนใดบ้างที่คนต่างด้าวซึ่งเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายจะได้รับจากรัฐไทย เพราะเนื่องจากการละเมิดสิทธิคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกระทำได้ง่ายกว่าคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมาย หากแต่เมื่อคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วจะเห็นได้ว่ามีอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงควรที่จะมีการพัฒนาระบบการเข้าเมือง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว

ประเด็นปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ควรให้แก่คนต่างด้าวซึ่งเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย นั้น สมควรที่จะมีอย่างน้อยเพียงใด ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงสถานะการณ์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ และสภาพทางเศรษฐกิจประกอบกัน โดยในบทความนี้จะแสดงให้เห็นถึง แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมือง และแนวทางในการแก้ไข ปัญหา อย่างไรก็ตาม บทความนี้คงมุ่งเน้นในมุมมองของกฎหมายเป็นหลัก จึงไม่อาจครอบคลุมถึงประเด็นในเรื่องภาระต่างๆของประเทศไทยที่ต้องแบกรับซึ่งอาจมีผลกระทบในด้านอื่นๆเช่นกัน

ในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยกำลังที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Community: AC) ทำให้คนต่างด้าวที่จะเข้าสู่รัฐไทยนั้นสามารถทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทย ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของประชากรของประเทศเหล่านี้ก็จะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ง่ายขึ้นเช่นกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบอันเกี่ยวข้องกับสิทธิพื้นฐานของมนุษยชนเพื่อนำไปปฏิบัติต่อคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น นอกจากนี้ยังอาจนำไปสู่การวางมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายระหว่างรัฐภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกด้วย เพื่อเป็นแนวปฏิบัติอันเป็นเอกภาพ และมีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งเสริมทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน และเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2. ประวัติ ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและคนเข้าเมือง

2.1 ประวัติ ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิที่มนุษย์ทุกคนเกิดมามีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้ที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีความหมายตามนัยกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นอกจากนี้ยังเป็นคำที่กล่าวอ้างถึงความมีสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพของมนุษย์มาช้านาน ซึ่งแต่เดิมในยุคสมัยกรีก-โรมันจะใช้คำว่า สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) หรือ สิทธิของเอกชน (Civil Right) แทน ต่อมาจึงเริ่มใช้คำว่าสิทธิมนุษยชนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ซึ่งการต่อสู้เรื่องสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นมาช้านานพอจะสรุปแบ่งออกได้เป็นสามยุคสมัยดังนี้¹

2.1.1 ยุคกรีก – โรมัน (ประมาณ 540 – 480 ปีก่อนคริสตกาล)

ในสมัยกรีกโรมันได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนโดยนักปรัชญาชาวกรีกที่มีชื่อว่า เฮราคลิตุส (Heraclitus) ซึ่งได้คิดค้นหลักกฎหมายธรรมชาติ และเป็นผู้วางพื้นฐานของกฎหมายธรรมชาติไว้ ซึ่งสาระสำคัญอยู่ที่แก่นสารของชีวิตมนุษย์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติมีจุดหมายปลายทางและมีเหตุผลอันแน่นอนไม่ได้เกิดขึ้นจากเจตจำนง หรือความต้องการของมนุษย์ผู้มีความรู้ใด กล่าวคือ การที่มนุษย์เกิดมามีพร้อมด้วยสติปัญญาที่จะกำหนดวิถีทางในชีวิตของตนได้ ดังนั้นมนุษย์จึงมีสิทธิในชีวิตและเสรีภาพในร่างกายมาแล้วตั้งแต่กำเนิด ซึ่งแนวความคิดนี้ก็ได้รับการยอมรับในยุคสมัยนั้น ในฐานะหลักการของกฎหมายธรรมชาติที่ยกขึ้นต่อสู้ผู้ปกครองแบบทรราชที่ไม่มีความเป็นธรรมออกกฎหมายในลักษณะที่ข่มเหงประชาชนผู้เป็นพลเมืองของรัฐ บุคคลที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ได้แก่ โซกราตีส (Socrates), เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งนักปราชญ์เหล่านี้ได้อธิบายความต่อไปด้วยในลักษณะของความเชื่อในเหตุและผลของมนุษย์ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่แน่นอนอันเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนความเป็นไปของจักรวาล มนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลจึงถูกควบคุมไปตามเหตุและผล ซึ่งสิทธิและเสรีภาพอันติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดนั้นก็เป็ผลที่มาจากเหตุตาม

¹ สมชาย กษิติประดิษฐ์, “สิทธิมนุษยชน,” กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546, หน้า 6 - 7.

กฎหมายธรรมชาตินี้ โดยชาวโรมันเชื่อว่า “กฎหมายตามธรรมชาตินี้มีศักดิ์สูงกว่ากฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้น”

2.1.2 ยุคกลาง

หลังจากที่จักรวรรดิโรมันเสื่อมอำนาจลง คริสต์ศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมาก จักรพรรดิคอนสแตนตินได้รับเอาคริสตศาสนาไว้เป็นศาสนาประจำชาติโรมัน คนในยุคนี้จึงเชื่อในพระเจ้าเป็นเจ้าเพราะคริสต์ศาสนาสั่งสอนให้เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและมนุษย์ขึ้นมา ดังนั้นมนุษย์จึงต้องยอมรับพระเจ้าและศาสนาคริสต์จึงจะได้รับพระมหากรุณาจากพระเจ้าเป็นเจ้าศาสนาคริสต์ได้เผยแพร่ทฤษฎีว่าก่อนที่จะมีพระเจ้าจากโลกนี้ไปพระองค์ได้ตั้งให้กบฏปีเตอร์เป็นคนสร้างศาสนจักรขึ้นมาแทน โดยได้รับมอบหมายจากพระเจ้าให้คอยดูแลสัตย์โลกให้อยู่ในครรลองคลองธรรม โดยได้มีการนำเอาหลักการทางกฎหมายธรรมชาติมาผสมผสานกับหลักคำสอนทางคริสต์ศาสนา และได้หยิบยกในเรื่องบาปบุญคุณโทษขึ้นมาและมองเห็นว่ามนุษย์มีบาปไม่ฟังหลักธรรมคำสอนของพระเจ้าฝ่ายศาสนจักรจึงต้องมีหน้าที่ต้องทำให้กฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้นมามีส่วนใกล้เคียงกับหลักอมตะของพระเจ้า กล่าวคือเป็นหลักที่ไม่อาจสูญสลายไปได้ ดังนั้นฝ่ายศาสนจักรจึงต้องมีอำนาจสูงกว่ารัฐและรัฐต้องทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมและให้ความพิทักษ์แก่ศาสนจักรซึ่งจะเป็นหนทางที่ทำให้มนุษย์บรรลุความดีได้ ทฤษฎีนี้ถือว่าอำนาจรัฐของฝ่ายฆราวาสเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย จึงถูกนำมาเป็นเหตุผลของปรัชญาทางการเมืองสำหรับการอ้างอำนาจสูงสุดของฝ่ายศาสนจักร แนวความคิดเช่นนี้จึงก่อให้เกิดความแตกแยกแย่งชิงอำนาจกันระหว่างฝ่ายรัฐของฆราวาสกับฝ่ายศาสนจักรต่อมา เช่น โทมัส อไควนัส (St. Thomas Aquinas) นักบวชและนักปรัชญาชาวอิตาลีจึงได้มาเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของฝ่ายศาสนจักรใหม่โดยท่านเห็นว่าฝ่ายรัฐมิใช่สถาบันที่มีความชั่วร้ายอีกต่อไป เช่น โทมัส อไควนัส เห็นว่ารัฐเป็นแหล่งรวมของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและรัฐเปรียบเสมือนเครื่องมือให้มนุษย์บรรลุความดีและความยุติธรรมได้ โดยท่านได้นำแนวความคิดเรื่องเหตุผลกลับมายกย่องอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ประชาชนในต้นยุคกลางไม่มีความเชื่อเรื่องเหตุผลของมนุษย์มานานับหลายร้อยปี ดังนั้นกฎหมายของมนุษย์จะต้องสอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ หากขัดต่อกฎหมายธรรมชาติจะไม่มีค่าเป็นกฎหมาย

2.1.3 ยุคปัจจุบัน

หลังจากที่บ้านเมืองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนจักรมาเป็นเวลานานระยะแรกราวศตวรรษที่ 14 ถึง 16 ก็เกิดมีการแยกตัวเป็นอิสระในทางศาสนาระหว่างคาทอลิก กับ นิกายโปรเตสแตนต์ที่เกิดขึ้นใหม่จนในที่สุดนิกายโปรเตสแตนต์ไม่ขึ้นกับฝ่ายโรมันคาทอลิก

อีกต่อไป และได้รวมตัวกันมากขึ้นเป็นรัฐต่างๆ ขยายตัวในทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางส่งผลให้ฝ่ายรัฐต้องถามหาความชอบธรรมในการปกครอง ส่วนฝ่ายประชาชนได้เรียกร้องในฐานะปัจเจกชนเช่นเดียวกัน ช่วงศตวรรษที่ 16-18 เป็นยุคที่หลักกฎหมายธรรมชาติได้พัฒนาขึ้นอย่างที่สุดแต่เป็นแนวความคิดของฝ่ายศาสนจักรที่ยกขึ้นมาอ้างในการต่อสู้กับฝ่ายรัฐและประชาชน โดยเน้นเรื่องเหตุผลนิยมซึ่งต่างฝ่ายต่างก็อ้างหลักกฎหมายธรรมชาติเป็นเหตุผลในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองของตน จนในที่สุดฝ่ายรัฐและประชาชนต่างก็เป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนจักรอีกต่อไป ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างฝ่ายรัฐกับฝ่ายประชาชนแทน ซึ่งฝ่ายรัฐก็อ้างความชอบธรรมในการออกกฎหมายเพื่อความสงบสุขของประชาชน ฝ่ายประชาชนต่างก็เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนเช่นกัน เมื่อฝ่ายรัฐใช้อำนาจปกครองอย่างไม่เป็นธรรมจึงนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ฝ่ายประชาชนจึงใช้แนวความคิดปัจเจกชนนิยมเป็นแนวทางต่อสู้จนเกิดการปฏิวัติในประเทศอังกฤษเมื่อปี ค.ศ.1688 และเกิดการประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.1776 ต่อมาเกิดการปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ.1789 การต่อสู้ของทั้งสองฝ่ายต่างกล่าวอ้างถึงปรัชญากฎหมายธรรมชาติและทฤษฎีสัญญาประชาคม

2.1.4 ประวัติความเป็นมาของสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย²

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยได้เริ่มต้นมาช้านาน ก่อนการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยจะเห็นได้จากการประกาศเลิกทาสของรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติขั้นพื้นฐาน เป็นการแสดงออกว่าทุกชีวิตมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ในสมัยต่อมาก็มีแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่มีปรากฏในงานของนักคิด นักเขียน ปัญญาชนในสมัยนั้นๆ เช่น ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า มีบทบาทในการผลักดันให้ประเทศชดเชยเลิกการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้น ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2496-2497 หลังการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ก็ยังมีงานเขียนในลักษณะสิทธิมนุษยชน อาทิ โจมหน้าศักดินาไทย ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ ของ จิตร ภูมิศักดิ์ เลี้ยวพอย่ำเสียดิน ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน ของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ควรได้รับตั้งแต่ปฏิสนธิจนตาย ผลงานเหล่านี้มีอิทธิพลในกา

² สุจรรยา สุจริตศรีชัยกุล, “ประวัติความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน,” [Online], Available URL: <http://www.learners.in.th/>. (มีนาคม, 2556)

กระตุ้นจิตสำนึกของคนไทยให้หันมาพิจารณาสภาพสังคมและศึกษาแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แม้ว่าจะมีการตื่นตัวเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนตามที่กล่าวมาข้างต้นและประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การสนับสนุนปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491-2516 ก็ยังจัดได้ว่าตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบอำนาจนิยม โดยพิจารณาจากปัจจัยเหล่านี้ คือ ความขัดแย้งเรื่องลัทธิอุดมการณ์ระหว่างระบอบคอมมิวนิสต์และสังคมนิยม มีการโฆษณาชวนเชื่อเรื่องภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ทำให้ทหารใช้ยุทธวิธีนี้เป็นข้ออ้างในการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ จนกระทั่งวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 การตื่นตัวเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยได้มาถึงจุดขีด เมื่อมีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของกลุ่มปัญญาชน ส่งผลให้สังคมไทยได้รู้จักคำว่า สิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง หลังจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยมมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี ถือได้ว่าเป็นยุคที่คนในสังคมทุกระดับตื่นตัวเรื่องสิทธิมนุษยชนกันมาก หลังจากนั้น คนในสังคมเริ่มเกิดการเรียนรู้ และคำนึงถึงกระบวนการให้การศึกษาในสังคมไทย อันเป็นที่มาของการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540 โดยถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ คนทุกระดับพยายามผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มตัว โดยการเริ่มยกร่างรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ให้สิทธิประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย

2.1.5 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน³

เมื่อกล่าวถึงสิทธิมนุษยชนแล้ว ไม่อาจแยกกันออกได้กับระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยเนื่องจาก หากพิจารณาคำว่า “ประชาธิปไตย” แล้วจะพบว่ามาจากคำว่า ดี โมกราเดีย ซึ่งแปลว่า การปกครองโดยประชาชน จึงสัมพันธ์กับสิทธิมนุษยชนอย่างไม่อาจแยกกันออกได้ ดังนั้นแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักประชาธิปไตยจึงเกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน ซึ่งในยุคเริ่มแรกนั้น มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 2 ประการคือ เสรีภาพ และความเสมอภาค ซึ่งเป็นแนวคิดที่ไม่คำนึงถึงถิ่นกำเนิด หรือสีผิว ซึ่งล้วนแล้วแต่มีธรรมชาติเป็นสัตว์ตระกูลหนึ่งเหมือนกันหมด และมนุษย์ย่อมไม่ถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยมนุษย์ด้วยกันเอง ต่อมาจึงมีวิวัฒนาการด้านการปกครอง เป็นรูปแบบต่างๆ เริ่มเกิดอารยธรรม จักรวรรดิ จนกระทั่งเกิดเป็นประเทศ สิ่งที่เกิดตามมาเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็คือ กฎเกณฑ์ หรือพันธนาการของสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งตามคำกล่าวของ ชอง ซากส์ รูส

³ รุ่งพงษ์ ชัยนาม, “สารัตถะแห่งสิทธิมนุษยชน,” วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, พฤษภาคม – สิงหาคม 2540, หน้า 104 – 120.

โซ (Jean Jacques Rousseau) ที่ว่า “มนุษย์ทุกคนเกิดมาเสรี และทุกหนทุกแห่งมนุษย์ตกอยู่ในเครื่องพันธนาการ” ซึ่งต่อมาการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวนั้นก็ได้ทำเป็นรูปธรรมขึ้นโดยผลของกฎหมาย จนมีการให้คำจำกัดความที่ว่า “เสรีภาพคือสิทธิของบุคคลที่กฎหมายรับรอง” เราจึงมักใช้คำว่า สิทธิและเสรีภาพควบคู่กันไป

ซึ่งคำว่า “เสรีภาพ” นี้หมายถึง ความมีอิสระของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจที่บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง

ส่วนคำว่า “ความเสมอภาค” นั้น แม้ในทางสังคมแล้วมนุษย์จะไม่มี ความเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง เนื่องจากความแตกต่างทางกายภาพ สถานะทางสังคม หรือแม้แต่ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมแล้ว แต่ในทางอุดมการณ์มนุษย์ทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความแตกต่างกันตามธรรมชาติไม่อาจลบล้างความเสมอภาคแห่งความเป็นมนุษย์ไปได้

นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) และลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ที่มีสาระสำคัญในการสนับสนุนสิทธิมนุษยชน ซึ่งลัทธิมนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่ยกย่องมนุษย์โดยถือว่ามนุษย์นั้นอยู่เหนือสิ่งอื่นใด เป็นเจ้าของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อชีวิตและทุกสิ่งในตัวเอง มนุษย์นั้นมีความสามารถ มีเหตุผล จึงก่อให้เกิดแก่นสารต่อสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งมนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสรรค์สังคมที่ดีให้แก่ตนเองเพื่อประโยชน์ของตนเอง

และแนวคิดของลัทธิปัจเจกชนนิยมเป็นแนวคิดที่ให้คุณค่าสูงสุดอยู่แก่บุคคลแต่ละคนทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับรูปธรรมและนามธรรม โดยเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนนั้นมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเฉพาะตัว ทุกคนสามารถมีเอกลักษณ์ของตนเองที่แตกต่างจากคนอื่นได้ โดยสังคมจะต้องเคารพและรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งเหล่านี้แก่ปัจเจกบุคคล

ซึ่งต่อมาสหประชาชาติจึงได้นำหลักการของสิทธิมนุษยชนไปบัญญัติไว้ในกฎบัตร เพื่อให้ประเทศสมาชิกทั้งหลายยอมรับของผูกพันที่จะเคารพสิทธิเสรีภาพของมนุษยชาติ

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและคนเข้าเมือง

2.2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 เพื่อแสดงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ ของบรรดาประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดผลอย่างจริงจังตาม เจตนารมณ์ ที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ และเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางสำหรับบรรดาประเทศสมาชิกที่จะ

นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดผลภายในประเทศของตน โดยเป็นที่ยอมรับกันในทางทฤษฎีว่า คำว่าสิทธิมนุษยชนนั้น มีที่มาจากแนวความคิดอุดมคติเก่าแก่ของทางตะวันตกในเรื่องกฎหมายตามธรรมชาติ (Natural law) ซึ่งหมายถึงกฎหมายที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เป็นกฎหมาย ที่ใช้ได้ไม่จำกัดเวลา ใช้ได้ทุกหนแห่งไม่จำกัดว่าต้องใช้ในรัฐใดรัฐหนึ่ง และอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ คือ รัฐจะออกกฎหมายมาให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายตามธรรมชาติมิได้ ทฤษฎีกฎหมายตามธรรมชาตินี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงหลักแห่งธรรม ความยุติธรรมและความถูกต้องนั่นเอง ซึ่งภายใต้ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ที่พึงได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ ศักดิ์ศรี ความเสมอภาคทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา พื้นฐานทางสังคม และชาติกำเนิด เสรีภาพด้านศาสนา ความคิดทางการเมือง การดำรงชีวิต ความมั่นคงปลอดภัย การมีครอบครัว การเดินทาง และการย้ายถิ่นที่อยู่ การคุ้มครองโดยกฎหมาย การมีหลักประกันจากการถูกคุมขังตามอำเภอใจ การทารุณกรรม การถูกกดขี่ให้เป็นทาส การถูกถอดสัญชาติ การถูกเนรเทศ การมีหลักประกันด้านมาตรฐานการครองชีพ สิทธิในกระบวนการตุลาการ สิทธิในการลี้ภัย สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการรวมกลุ่มและเข้าสมาคม สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในการทำงานและขอเพิ่มค่าจ้าง สิทธิที่จะมีเวลาว่าง และการพักผ่อน สิทธิในการศึกษา⁴

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปณิญาสาคลดังกล่าวมุ่งที่จะพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือปัจเจกบุคคล ปณิญาฉบับนี้จึงเป็นเสมือนสิ่งย้าเตือนรัฐสมาชิกมิให้กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งได้กำหนดไว้เป็นข้อผูกมัดภายใต้ปณิญาฉบับนี้

2.2.2 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ในกรณีของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น จะถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น โดยสรุปแล้วจะอยู่ภายใต้เงื่อนไข 5 ประการ คือ

- 1.ต้องมีเอกสารพิสูจน์ตนที่ออกโดยรัฐเจ้าของตัวบุคคลของคนต่างด้าวนั้น
- 2.จะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐเจ้าของดินแดนให้เข้าเมือง

⁴ Humana Charles, “World human rights guide,” 3rd Edition, New York, Oxford University Press, 1992, p. 382 – 384.

3. ต้องไม่เป็นภาระทางเศรษฐกิจของรัฐเจ้าของดินแดน

4. ต้องไม่เป็นภาระทางสาธารณสุขของรัฐเจ้าของดินแดน

5. ต้องไม่เป็นภัยต่อรัฐและต่อสังคมรัฐเจ้าของดินแดน⁵

ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวข้างต้นจะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ของไทยมีอำนาจดำเนินคดีต่อศาลเพื่อเอาผิดตามกฎหมาย หรือในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่อาจเลือกส่งตัวกลับออกไปนอกประเทศซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดกว่า หรือจะเลือกดำเนินคดีก่อนแล้วค่อยส่งตัวกลับภายหลังก็ได้ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า เจ้าหน้าที่ไทยที่มีอำนาจควบคุมตัวคนเข้าเมืองผิดกฎหมายไว้ที่ใดก็ได้ หรือเรียกว่าคุมขังไว้ก่อนรอการส่งกลับก็ได้ เป็นอำนาจในมาตรา 54 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันซึ่งตามปกติแล้ว สถานที่ควบคุมตัวที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองก็มีสภาพไม่ต่างจากคุกนั่นเอง

2.2.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคนต่างด้าวถูกจับแล้วก็จะตกเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คนต่างด้าวที่ถูกจับกุมตัวในขณะที่เป็นผู้ต้องหา นั้น จะถูกควบคุมตัวที่สถานตำรวจท้องที่ที่ถูกจับกุม โดยไม่มีการแยกการควบคุมตัว ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลต่างด้าวต้องควบคุมตัวต่างกับผู้ต้องหาที่เป็นคนไทย โดยจะได้รับการปฏิบัติเหมือนกับผู้ต้องหาที่เป็นคนไทย ตามมาตรา 7 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1. สิทธิในการพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนาย
2. สิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร
3. สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย

2.2.4 สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพบัญญัติไว้ใน หมวดที่ 3 รวมทั้งสิ้น 43 มาตรา ซึ่งสามารถสรุปใจความได้ดังนี้

1) บุคคลย่อมมีความเสมอภาคในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 30 และมาตรา 31

⁵ สุดาพร เจริญภูไร, “สิทธิในการเข้าเมือง,” [Online], Available URL: [http://www.learners.in.th/. \(กุมภาพันธ์ 2556\).](http://www.learners.in.th/. (กุมภาพันธ์ 2556).)

2) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เช่น จะไม่ถูกการทรมานหรือทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยความทารุณโหดร้าย การตรวจค้นตัวหรือการจับกุมคุมขังจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติ มีเสรีภาพในเคหสถาน มีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร มีสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวและอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 32 ถึงมาตรา 38

3) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เช่นการที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่ได้กระทำความผิดกฎหมายที่บัญญัติว่าเป็นความผิดในขณะที่ได้กระทำ มีสิทธิที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผย มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม มีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและได้รับการปล่อยชั่วคราว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 39 ถึงมาตรา 40

4) สิทธิในทรัพย์สิน การสืบทอดมรดก การไม่ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เว้นแต่เป็นการเวนคืนโดยบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อเป็นสาธารณูปโภค หรือในการอันจำเป็นเพื่อการป้องกันประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 41 และมาตรา 42

5) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เช่นการประกอบกิจการ และการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม มีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน หลักประกันการดำรงชีพทั้งในระหว่างทำงานและเมื่อพ้นจากภาวะการทำงานแล้วตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 43 และมาตรา 44

6) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อสารอื่นๆ โดยไม่ถูกปิดกั้น เว้นแต่เพื่อเป็นการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ถึงมาตรา 48

7) สิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่รัฐจัดให้โดยเสมอภาคกันไม่น้อยกว่า 12 ปีและเสรีภาพในทางวิชาการ เช่น การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยต้องได้รับการคุ้มครองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 และมาตรา 40

8) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐที่เหมาะสมและมีมาตรฐานอย่างเสมอภาคและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เด็กและเยาวชนมีสิทธิอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสม รวมถึงบุคคลพิการ บุคคลวิกลจริต ย่อมได้รับความช่วยเหลือจากรัฐตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 51 ถึงมาตรา 55

9) มีสิทธิรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารข้อมูลข่าวสารสาธารณะในการครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ได้รับข้อมูลการชี้แจงจากหน่วยงานราชการก่อนการอนุญาตหรือดำเนินการโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียที่สำคัญที่เกี่ยวกับตนและชุมชน มีสิทธิมีส่วนร่วมในการพิจารณาของรัฐในการปฏิบัติราชการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน รวมถึงมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานราชการและการร้องเรียนให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาในผลกระทบต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 56 ถึงมาตรา 62

10) มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ หรือรวมตัวเป็นสมาคม สหภาพสหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่นๆ มีสิทธิจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 63 ถึงมาตรา 65

11) มีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินการดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 66 ถึงมาตรา 69

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดไว้นั้นก็มิได้จะให้แก่เฉพาะประชาชนภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยอีกด้วย แต่ก็มิได้จะให้สิทธิและเสรีภาพกับคนต่างด้าวในทุกๆ ด้านซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

3. วิเคราะห์ปัญหาสิทธิมนุษยชนกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนนั้นถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกฎหมายมหาชนที่ทำให้เกิดการพัฒนามาซึ่งระบอบการปกครอง และแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาสิทธิมนุษยชนที่รัฐไทยให้กับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จากที่ได้ศึกษามาเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าสิทธิมนุษยชนนั้นติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดโดยแนวคิดทางกฎหมายธรรมชาติถือว่าเสรีภาพและความเสมอภาคกันนั้นมีอยู่มาตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์เกิดขึ้นบนโลก และสังคม กฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นพันธะที่คอยควบคุมไม่ให้มนุษย์นั้นใช้เสรีภาพอันเป็นการรบกวน หรือกระทบต่อสิทธิอันชอบธรรมของผู้อื่น ทำให้ในปัจจุบันบุคคล

จะมีเสรีภาพได้ก็ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จนอาจแปลความคำว่า “เสรีภาพ” ในปัจจุบันได้ว่า เป็นสิทธิของบุคคลที่กฎหมายรับรองไว้ ซึ่งในอีกทางหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ก็ได้

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้นจะเห็นได้ว่าในหมวดที่ 3 ที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งกฎหมายจะให้กับประชาชนนั้น ไม่มีการแยกระหว่างสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองของรัฐกับคนต่างด้าว ซึ่งรวมถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย ซึ่งตามปกติแล้วคนต่างด้าวก็ย่อมได้รับสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันมาช้านาน แล้วว่าสิทธิบางประการนั้นไม่สามารถที่จะพรากไปจากมนุษย์ได้ เช่น สิทธิในชีวิต เนื้อตัวร่างกาย เป็นต้น หากแต่สิทธิบางประการ เช่น สวัสดิการของรัฐที่ให้แก่พลเมืองของรัฐเท่านั้น สิทธิเหล่านี้คนต่างด้าวย่อมไม่ได้รับด้วย ซึ่งหากเป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ แม้เป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็ย่อมที่จะได้รับการคุ้มครองด้วย หากมีการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิดังกล่าว ย่อมเป็นการละเมิดต่อกฎหมายบุคคลผู้นั้นจะต้องถูกพิจารณาลงโทษตามกฎหมายซึ่งเป็นหลักปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้แล้วความเสมอภาคที่กล่าวไว้ใน มาตรา 30 – 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้น ถือว่าเป็นความเสมอภาคที่ให้กับคนต่างด้าว และจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงรายละเอียดของสาระสำคัญในกรณีของคนต่างด้าว ซึ่งมีสภาพ วัฒนธรรม ภาษาที่แตกต่างกับพลเมืองของรัฐการใช้วิธีการเดียวกันกับพลเมืองของรัฐซึ่งบางกรณีก็ไม่อาจเรียกว่าเสมอภาคได้ เช่น สิทธิในการพบและปรึกษาทนายความ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น หากเป็นกรณีของคนต่างด้าว ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นทนายความที่มีความรู้ ความเข้าใจหรือมีล่ามแปลภาษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคตามหลักที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้วสิทธิที่รัฐไทยจะให้แก่คนต่างด้าวที่เข้าประเทศไทย แม้จะเข้ามาโดยผิดกฎหมาย หากแต่สิทธิบางประการก็ยังจำเป็นที่จะต้องคงไว้เนื่องจากเป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากไปจากมนุษย์ได้ และการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพที่เป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่ของมนุษย์นั้นย่อมขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

3.2 ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ควรให้แก่คนต่างด้าวซึ่งเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จากที่ได้ศึกษามานี้เห็นว่าผู้ที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองมาตรา 62 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หากพนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นก็จะถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าสามารที่จะเข้าจับกุมอย่างผู้ที่กระทำความผิดทางอาญาได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้จับกุมคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิด

กฎหมายแล้ว จะถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งขั้นตอนต่อไปพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอยู่ 2 วิธีคือ ดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม หรือส่งตัวกลับประเทศ ระหว่างการดำเนินการนั้น ผู้ต้องหาซึ่งเป็นคนต่างด้าวจะต้องอยู่ภายในห้องขังของสถานีตำรวจท้องที่ที่ถูกจับกุม ซึ่งก็จะปะปนกับผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดซึ่งเป็นพลเมืองของไทย ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งมนุษย์ถือว่าเป็นหลักที่แม้ไม่มีกฎหมายก็ยังคงมีอยู่ตามธรรมชาติ เนื่องจากคนต่างด้าวมีความแตกต่างจากคนพลเมืองของรัฐจะปฏิบัติอย่างเดียวกันกับพลเมืองของรัฐไม่ได้ ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา หรือแม้แต่ภาษาก็ตาม ดังนั้นในส่วนนี้จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้แยกตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นคนต่างด้าวออกจากพลเมืองของรัฐเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนต่างด้าว นอกจากนี้ในส่วนของการดำเนินคดีลัทธิที่จะได้พบทนายความนั้น ก็จำเป็นที่จะต้องเป็นทนายความที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษา หรือมีล่ามที่สามารถสื่อสารกับคนต่างด้าวได้อีกด้วย จะต้องมีการแจ้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ ที่คนต่างด้าวได้อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเพียงแต่อำนวยความสะดวกตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเดียวมันยังไม่เพียงพอ

ในขั้นตอนต่อมาหากเป็นการนำตัวคนต่างด้าวส่งกลับประเทศ หรือส่งต่อไปยังประเทศที่ 3 ก็จะต้องปฏิบัติกับคนต่างด้าวเหล่านั้นอย่างพลเมืองของรัฐมิใช่ในฐานะผู้กระทำความผิดทางอาญา กล่าวคือการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น ตามกฎหมายไทยถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางอาญาเพราะมีโทษที่เป็นการกระทำความผิดทางอาญา หากแต่ในขั้นตอนของการนำตัวคนต่างด้าวกลับเข้าประเทศ หรือส่งต่อไปยังประเทศที่ 3 นั้น ไม่ได้เป็นขั้นตอนหรือวิธีการทางอาญา ดังนั้น คนต่างด้าวเหล่านี้ควรที่จะได้รับสิทธิมนุษยชนตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองให้คนต่างด้าวไว้ทุกประการซึ่งเป็นการปฏิบัติ และเคารพต่อหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชอบธรรมขึ้นในสังคม และไม่เป็นการเอาเปรียบต่อคนต่างด้าวที่แม้จะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็ตาม

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

คำว่า “สิทธิมนุษยชน” นั้น ในสมัยกรีกโบราณไม่ได้ใช้คำนี้ จะใช้คำว่า “สิทธิตามธรรมชาติ” หรือ “สิทธิเอกชน” ซึ่งก็มีความหมายอย่างเดียวกัน คือ สิทธิที่มนุษย์นั้นมีมาแต่กำเนิดไม่มีผู้ใดสามารถพรากไปจากมนุษย์ได้ซึ่งในเบื้องต้นนั้นจะกล่าวถึงเสรีภาพและความเสมอภาคเป็นหลักเนื่องจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมามนุษย์มักจะปกครองด้วยระบอบกษัตริย์

ซึ่งอาจเกิดระบอบทรราชย์ได้ง่ายอันเป็นการกดขี่ข่มเหงมนุษย์ด้วยกันเอง จึงมีนักปราชญ์ที่มีแนวคิดต่อต้านการกดขี่ข่มเหงดังกล่าว โดยเรียกว่ากฎหมายธรรมชาติ และก็มีผู้ที่สนับสนุนแนวความคิดนี้มากมายทั้งในอดีตและปัจจุบัน เสรีภาพที่มนุษย์ค้นพบนี้มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เพียงแต่มนุษย์นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายเพื่อเป็นการควบคุมมิให้ใช้เสรีภาพไปตามอำเภอใจจนเป็นการกระทบต่อเสรีภาพของผู้อื่น เนื่องจากมนุษย์นั้นจะต้องอยู่รวมกัน การกำหนดกฎหมายที่ซึ่งเป็นการรื้อถอนเสรีภาพของแต่ละบุคคลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ต่อมาจึงได้บัญญัติไว้ในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อเป็นมติร่วมกันของประเทศต่างๆ ให้คุ้มครองและรับรองสิทธิต่างๆ ของบุคคลเพื่อให้มีหลักเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ซึ่งจากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลตามความหมายของสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่ได้แยกว่าบุคคลนั้นเป็นพลเมืองของรัฐ หรือเป็นคนต่างด้าว ดังนั้นหากสิทธิที่ให้แก่บุคคลไม่ใช่สิทธิที่จะกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจ และความมั่นคงแห่งรัฐแล้วย่อมจะต้องแปลความได้ว่าเป็นสิทธิที่จะให้แก่บุคคลทุกคนที่อยู่ภายในรัฐนั้น ไม่ว่าจะเป็นพลเมืองของรัฐ หรือคนต่างด้าวก็ตาม ทั้งนี้รวมถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย เพราะในลักษณะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคแล้วย่อมพิจารณาได้ว่ามีความเท่าเทียมกันมิได้น้อยกว่าพลเมืองของรัฐ หรือคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท ซึ่งเป็นโทษทางอาญา ผู้กระทำความผิดจึงได้รับการปฏิบัติแบบผู้กระทำความผิดทางอาญา สิทธิที่ได้รับก็เสมือนหนึ่งเป็นพลเมืองของรัฐไทยที่กระทำความผิด แม้กระทั่งขั้นตอนของการส่งตัวกลับประเทศ หรือส่งต่อไปประเทศที่ 3 จึงเกิดเป็นประเด็นปัญหาว่าสิทธิมนุษยชนใดบ้างที่รัฐไทยให้แก่คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพราะนอกจากจะมีสาระสำคัญทางวัฒนธรรม ภาษา หรือแม้กระทั่งศาสนาที่แตกต่างกันแล้ว ยังคงมีสภาพเป็นนักโทษในคดีอาญาที่ทำให้คนต่างด้าวเหล่านี้ไม่ได้รับความยุติธรรมในด้านของสิทธิมนุษยชน จากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่าสิทธิใดบ้างที่บุคคลเหล่านี้ควรที่จะได้รับจากรัฐไทย ในฐานะคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการกับคนต่างด้าวเหล่านี้ต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

1. ในขั้นตอนของการคุมขังผู้ต้องหาคนต่างด้าวว่ากระทำความผิดการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น ควรที่จะมีการแยกผู้ต้องหาออกจากพลเมืองของรัฐ เพราะมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญทั้งวัฒนธรรม ภาษา หรือแม้กระทั่งศาสนา

2. ในขั้นตอนของการดำเนินการส่งตัวคนต่างด้าว ควรที่จะมีการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างมีสิทธิมนุษยชนที่ให้กับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองตามกฎหมาย เพราะในขั้นตอนนี้จะเห็นได้ว่าคนเหล่านี้มิใช่ผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ศาลมีคำสั่งลงโทษแต่อย่างใด เป็นเพียงผู้ถือสิทธิมนุษยชนที่ซึ่งควรจะได้รับ การเคารพจากรัฐ และผู้ใช้อำนาจอรัฐเท่านั้น

3. ควรที่จะบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่จะใช้กับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองไม่ว่าจะในลักษณะที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา ปฏิบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้เคารพต่อสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวเหล่านี้ และเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการ ก่อนที่จะมีการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยถือได้ว่าเป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาคนต่างด้าว

4. ควรที่จะมีการใช้บังคับกฎหมายที่มีอยู่โดยเคร่งครัด เสมอภาค และเท่าเทียม

5. จัดให้มีการเจรจากับประเทศที่เป็นต้นกำเนิดแห่งการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายและหรือ องค์การระหว่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาโดยสร้างสมดุลระหว่าง”ความมั่นคงของชาติ” และ”สิทธิมนุษยชน” ในเรื่องการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

บรรณานุกรม

อ้างอิง

หนังสือ

รุ่งพงษ์ ชัยนาม. **สารัตถะแห่งสิทธิมนุษยชน**. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ 10 ฉบับที่ 2. พฤษภาคม – สิงหาคม 2540. หน้า 104 – 120.

สมชาย กษิธิประดิษฐ์. **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2546. หน้า 6 - 7.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

เอกสารอื่นๆ

สุจรรยา สุจริตศรีชัยกุล. **ประวัติความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน**. [Online]. Available URL: <http://www.learners.in.th/>. (มีนาคม, 2556)

สุดาพร เขียมจูไร. **สิทธิในการเข้าเมือง**. [Online]. Available URL: <http://www.learners.in.th/>. (กุมภาพันธ์ 2556).

เอกสารภาษาอังกฤษ

Humana Charles. **World human rights guide**. 3rd Edition. New York. Oxford University Press. 1992. p. 382 – 384.